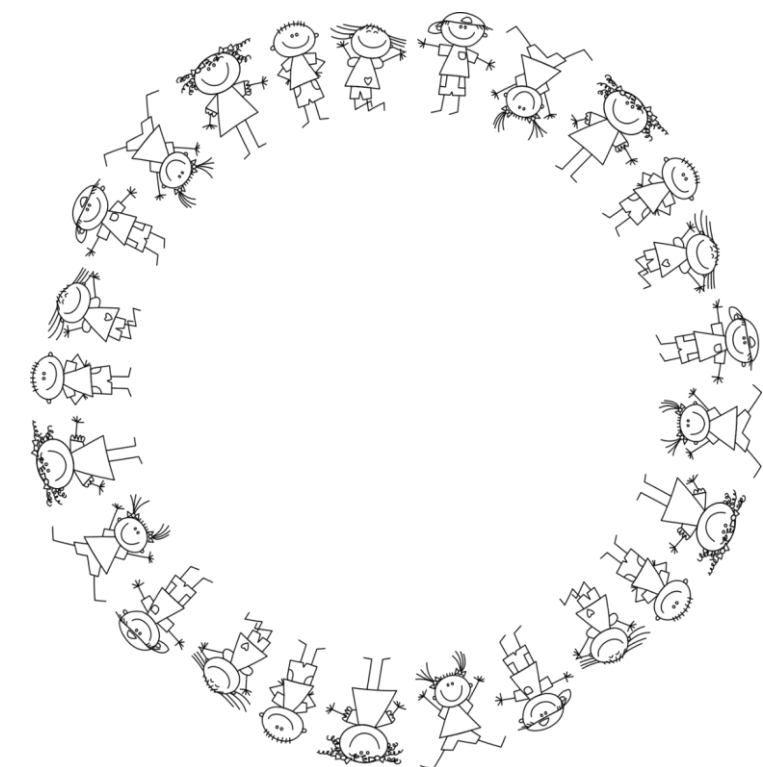

Generell årsplan

Barnehagene i Tolga

01.07.20

Innhold:

1. Lov om barnehagen
 - 1.1 §1. Formål
 - 1.2 §2. Barnehagens innhold
2. Barnehagens formål og innhold
 - 2.1 Omsorg
 - 2.2 Lek
 - 2.3 Danning
 - 2.4 Læring
 - 2.5 Vennskap og fellesskap
 - 2.6 Kommunikasjon og språk
3. Barnehagens verdigrunnlag
 - 3.1 Barn og barndom
 - 3.2 Demokrati
 - 3.3 Mangfold og gjensidig respekt
 - 3.4 Likestilling og likeverd
 - 3.5 Bærekraftig utvikling
 - 3.6 Livsmestring og helse
4. Barns medvirkning
5. Psykososialt barnehagemiljø
6. Samarbeid mellom hjem og barnehage
7. Overganger
 - 7.1 Når barnet begynner i barnehagen
 - 7.2 Overgang innad i barnehagen
 - 7.3 Overgang mellom barnehage og skole
8. Barnehagen som pedagogisk virksomhet
 - 8.1 Planlegging
 - 8.2 Årsplan
 - 8.3 Vurdering
 - 8.4 Dokumentasjon
 - 8.5 Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte
 - 8.6 Progresjon
9. Barnehagens fagområder
 - 9.1 Kommunikasjon, språk og tekst
 - 9.2 Kropp, bevegelse, mat og helse
 - 9.3 Kultur, kunst og kreativitet
 - 9.4 Natur, miljø og teknologi
 - 9.5 Antall, rom og form
 - 9.6 Etikk, religion og filosofi
 - 9.7 Nærmiljø og samfunn
10. Samarbeid med andre tjenester
 - 10.1 Barnevernstjenesten
 - 10.2 Helsestasjonen
 - 10.3 Pedagogisk-psykologisk tjeneste
 - 10.4 Utdanningsinstitusjoner

Kilde: Barnehageloven og rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver.

1. LOV OM BARNEFIAGER

1.1 § 1. Formål

Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling.

Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene.

Barna skal få utfolde skaperglede, undring og utforskertrang. De skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen.

Barna skal utvikle grunnleggende kunnskaper og ferdigheter. De skal ha rett til medvirkning tilpasset alder og forutsetninger.

Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap.

Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

1.2 § 2. Barnehagens innhold

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet.

Barnehagen skal gi barn muligheter for lek, livsutfoldelse og meningsfulle opplevelser og aktiviteter.

Barnehagen skal ta hensyn til barnas alder, funksjonsnivå, kjønn, sosiale, etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur.

Barnehagen skal formidle verdier og kultur, gi rom for barns egen kulturskaping og bidra til at alle barn får oppleve glede og mestring i et sosialt og kulturelt fellesskap.

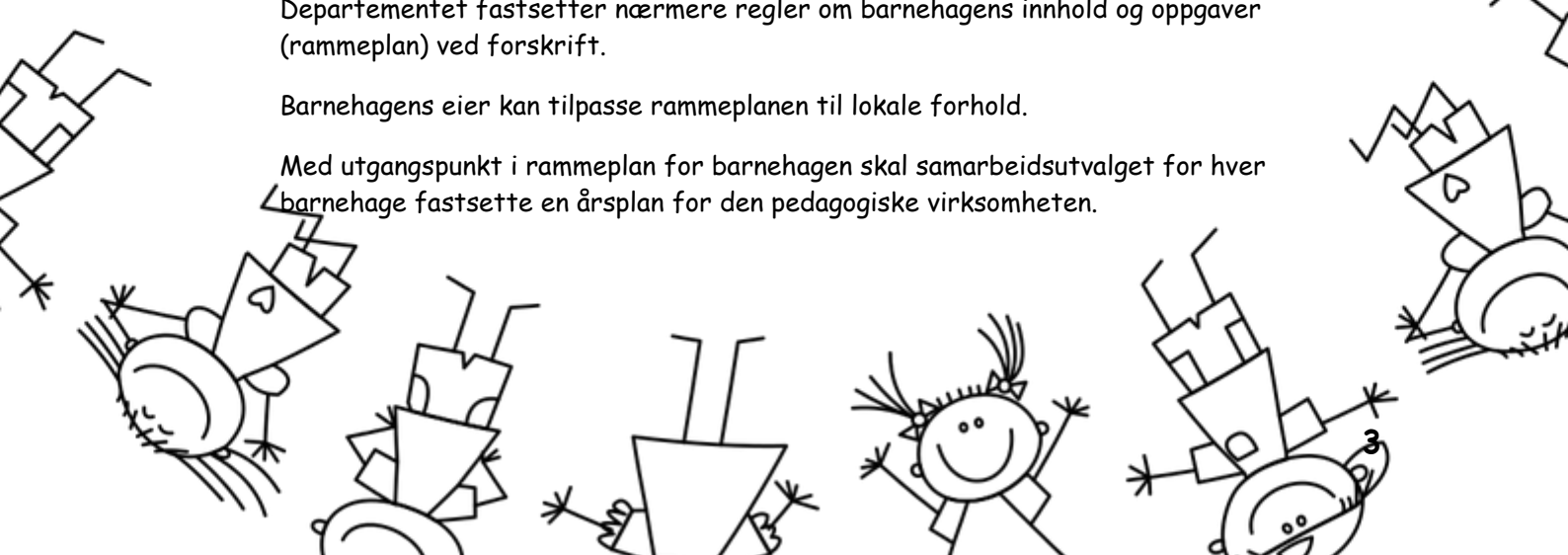
Barnehagen skal støtte barns nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær og gi utfordringer med utgangspunkt i barnets interesser, kunnskaper og ferdigheter.

Barnehagen skal ha en helsefremmende og en forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller.

Departementet fastsetter nærmere regler om barnehagens innhold og oppgaver (rammeplan) ved forskrift.

Barnehagens eier kan tilpasse rammeplanen til lokale forhold.

Med utgangspunkt i rammeplan for barnehagen skal samarbeidsutvalget for hver barnehage fastsette en årsplan for den pedagogiske virksomheten.

2. BARNEHAGENS FORMÅL OG INNHOLD

2.1 Omsorg

Barn har rett til omsorg og skal møtes med omsorg.

De voksne skal vise oppmerksomhet og åpenhet overfor det unike hos hvert enkelt barn og det unike i situasjonen og i gruppa. En omsorgsfull relasjon er preget av lydhørhet, innlevelse og evne og vilje til samspill.

I barnehagen skal alle barna oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for.

Omsorg skal prege alle situasjoner i hverdagslivet i barnehagen og komme til uttrykk når barn leker og lærer, i stell, måltider og påkledning. Det ligger mye omsorg i å gi barn varierte utfordringer og rom for meningsfulle aktiviteter. Barnehagen skal tilby et miljø preget av glede, humor, kreativitet og omtanke for fellesskapet.

Omsorg i barnehagen handler både om relasjonen mellom personalet og barna og om barns omsorg for hverandre. Omsorg handler om en gjensidighet i samspillet.

God omsorg styrker barns forutsetninger for å utvikle tillitt til seg selv og andre, gode relasjoner og til gradvis å ta større ansvar for seg selv og fellesskapet.

2.2 Lek

Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes.

Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. Leken skal være en arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling. Barnehagen skal inspirere til og gi rom for ulike typer lek både ute og inne. Barnehagen skal bidra til at alle barn kan oppleve glede, humor, spenning og engasjement gjennom lek - alene og sammen med andre.

Personalet skal bidra til at barna får felles erfaringer som grunnlag for lek og legge til rette for utvikling av leketemaer, og være bevisst på og vurdere egen rolle og deltagelse i barnas lek.

2.3 Danning

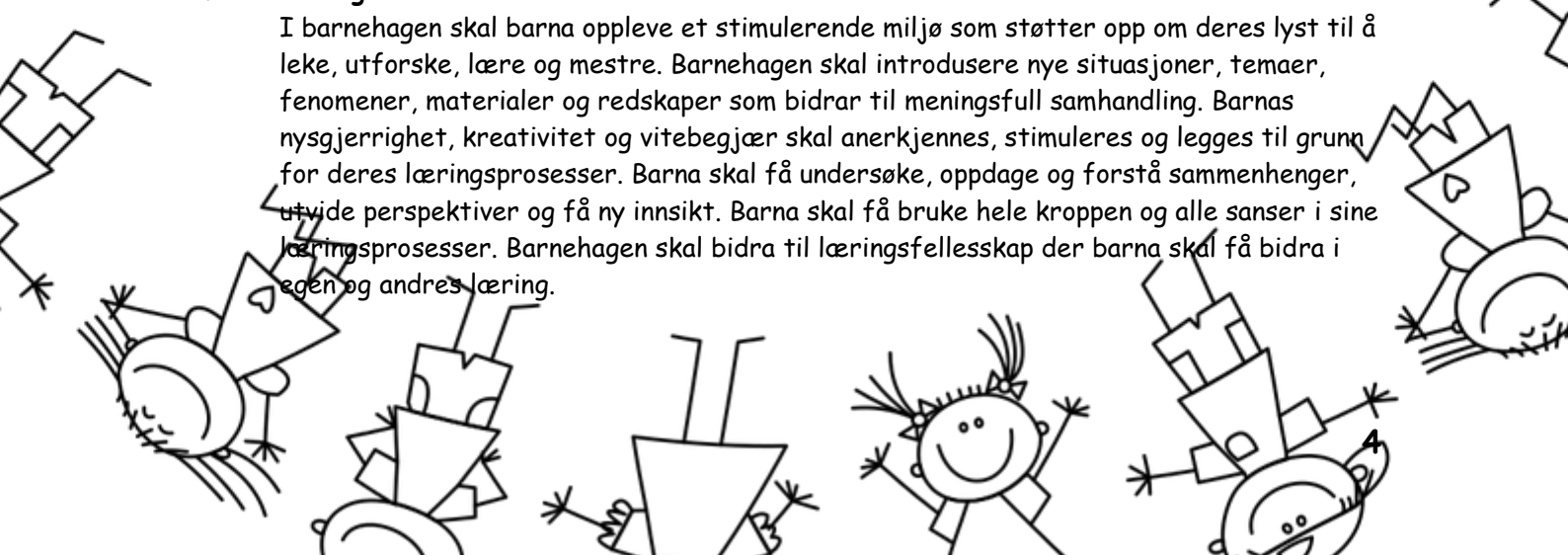
Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra til å legge grunnlag for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratiske fellesskap.

Gjennom samspill, dialog, lek og utforskning skal barnehagen bidra til at barna utvikler kritisk tenkning, etisk vurderingsevne, evne til å yte motstand og handlingskompetanse, slik at de kan bidra til endringer.

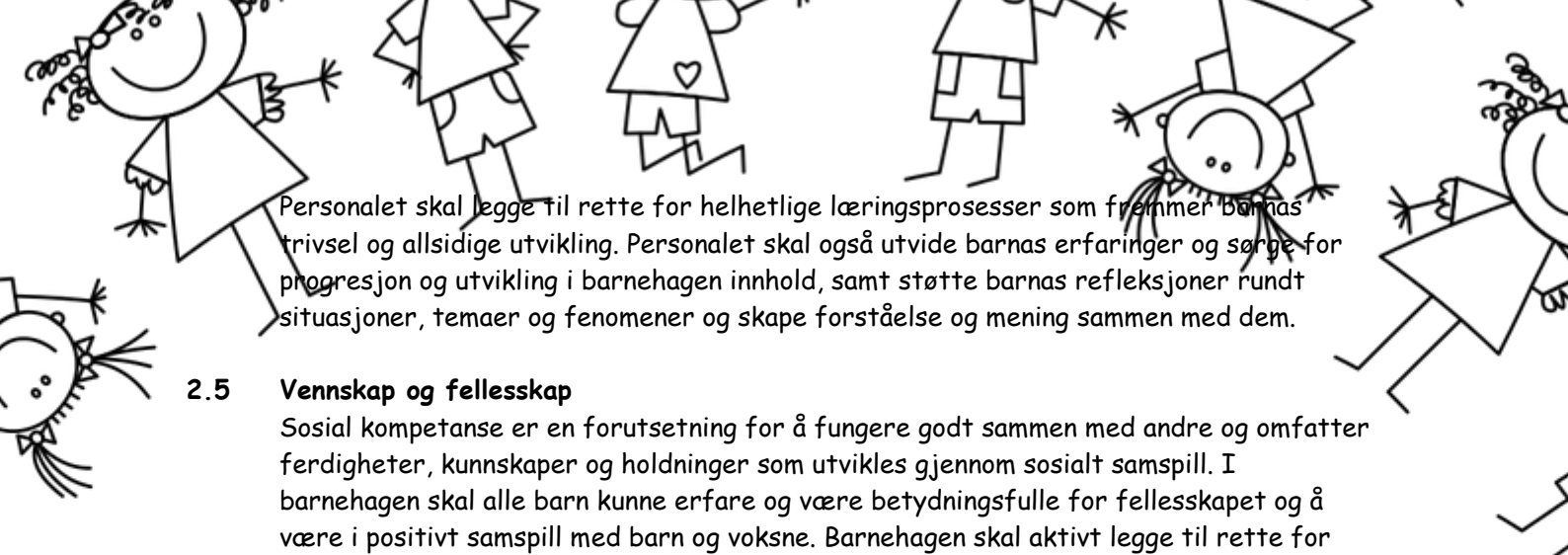
Barn må få hjelp til å oppfatte hvilke rammer som er akseptable i samvær med andre.

Danning må skje i nær forståelse og samarbeid med barnas hjem.

2.4 Læring

I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnehagen skal introdusere nye situasjoner, temaer, fenomener, materialer og redskaper som bidrar til meningsfull samhandling. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser. Barna skal få undersøke, oppdage og forstå sammenhenger, utvide perspektiver og få ny innsikt. Barna skal få bruke hele kroppen og alle sanser i sine læringsprosesser. Barnehagen skal bidra til læringsfellesskap der barna skal få bidra i egen og andres læring.

Personalet skal legge til rette for helhetlige læringsprosesser som fremmer barnas trivsel og allsidige utvikling. Personalet skal også utvide barnas erfaringer og sørge for progresjon og utvikling i barnehagen innhold, samt støtte barnas refleksjoner rundt situasjoner, temaer og fenomener og skape forståelse og mening sammen med dem.

2.5 Vennskap og fellesskap

Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. I barnehagen skal alle barn kunne erfare og være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne. Barnehagen skal aktivt legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap. Barnas selvfølelse skal støttes, samtidig som de skal få hjelp til å mestre balansen mellom å ivareta egne behov og det å ta hensyn til andres behov.

Et aktivt og tydelig personale er nødvendig for å skape et varmt og inkluderende sosialt miljø, og personalet skal støtte barna i å sette egne grenser, respektere andres grenser og finne løsninger i konfliktsituasjoner. Personalet skal forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre.

2.6 Kommunikasjon og språk

Barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirker og påvirkes av alle sider ved barnets utvikling. Gjennom dialog og samspill skal barna støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening. Barnehage skal anerkjenne og verdsette barnas ulike språk og kommunikasjonsuttrykk. Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling.

Personalet er viktige som språklige forbilder og skal stimulere barns verbale og non-verbale kommunikasjon og legge til rette for at alle barn involveres i samspill og i samtaler.

Morsmålet er viktig for opplevelse av egen identitet og mestring på mange områder. Et godt utviklet morsmål er en grunnleggende forutsetning for den videre språklige utviklingen, og når det gjelder skriftspråk og leseforståelse.

3. BARNEHAGENS VERDIGRUNNLAG

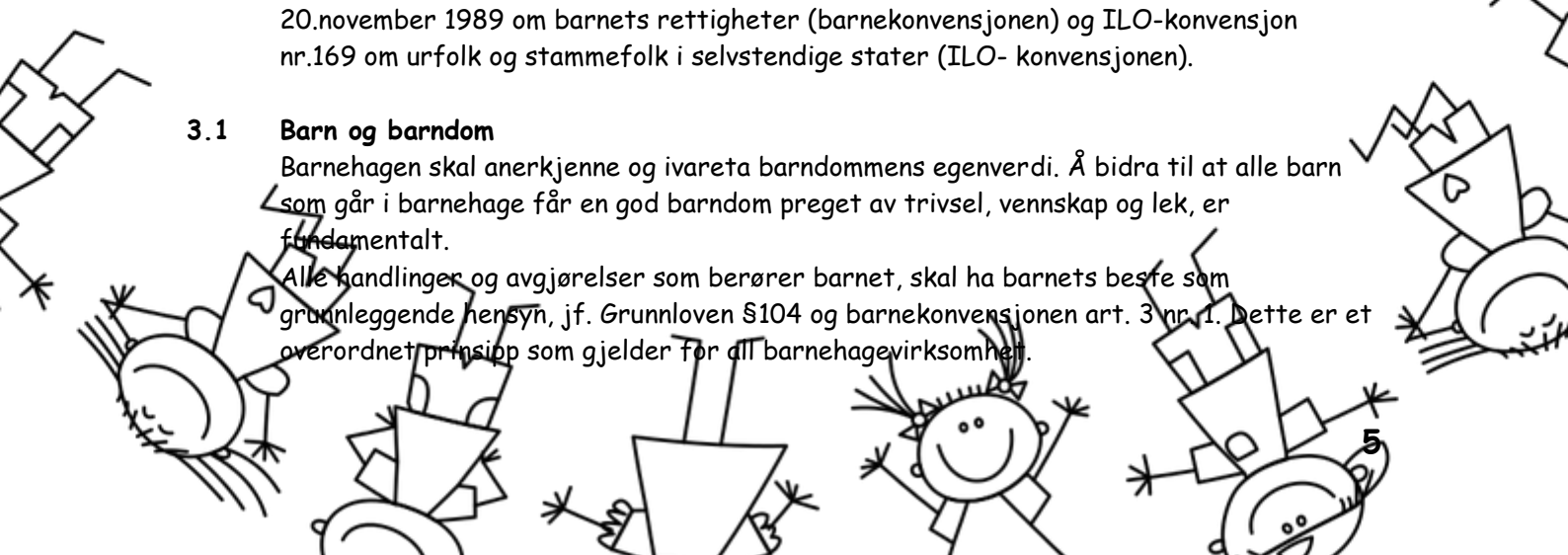
Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Barnehagens samfunnsmandat er, i samarbeid og forståelse med hjemmet, og ivareta barnas behov for omsorg og lek og fremme læring og dannelse som grunnlag for allsidig utvikling.

Alle barnehager skal bygge på verdigrunnlaget som er fastsatt i barnehageloven og internasjonale konvensjoner som Norge har sluttet seg til, slik som FN's konvensjon av 20. november 1989 om barnets rettigheter (barnekonvensjonen) og ILO-konvensjon nr.169 om urfolk og stammefolk i selvstendige stater (ILO-konvensjonen).

3.1 Barn og barndom

Barnehagen skal anerkjenne og ivareta barndommens egenverdi. Å bidra til at alle barn som går i barnehage får en god barndom preget av trivsel, vennskap og lek, er fundamentalt.

Alle handlinger og avgjørelser som berører barnet, skal ha barnets beste som grunnleggende hensyn, jf. Grunnloven §104 og barnekonvensjonen art. 3 nr.1. Dette er et overordnet prinsipp som gjelder for all barnehagevirksomhet.

3.2 Demokrati

Økt mangfold og individualisering gir behov for demokratiforståelse, respekt for forskjellighet og positive holdninger til å leve sammen i fellesskap. Gjennom å delta i barnehagens fellesskap skal barna få mulighet til å utvikle forståelse for samfunnet og den verden de er en del av. Barnehagen skal fremme demokrati og være et inkluderende fellesskap der alle får anledning til å ytre seg, bli hørt og delta.

3.3 Mangfold og gjensidig respekt

Barnehagen skal fremme respekt for menneskeverdet ved å synliggjøre, verdsette og fremme mangfold og gjensidig respekt. Barna skal få oppleve at det finnes mange måter å tenke, handle og leve på, samtidig som det gis felles erfaringer og verdien av fellesskap blir synliggjort. Barnehagen skal vise hvordan alle kan lære av hverandre og fremme barnas nysgjerrighet og undring over likheter og forskjeller.

3.4 Likestilling og likeverd

Barnehagen skal fremme likeverd og likestilling uavhengig av kjønn, funksjonsevne, seksuell orientering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk, etnisitet, kultur, sosial status, språk, religion og livssyn. Barnehagen skal motvirke alle former for diskriminering og fremme nestekjærlighet.

Alle skal ha like muligheter til å bli sett, hørt og oppmuntret til å delta i fellesskap i alle aktiviteter i barnehagen.

3.5 Bærekraftig utvikling

Barna skal lære å ta vare på seg selv, hverandre og naturen. Bærekraftig utvikling omfatter natur, økonomi og sosiale forhold og er en forutsetning for å ta vare på livet på jorden slik vi kjenner det. Barnehagen har derfor en viktig oppgave i å fremme verdier, holdninger og praksis for mer bærekraftige samfunn. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå at dagens handlinger har konsekvenser for fremtiden.

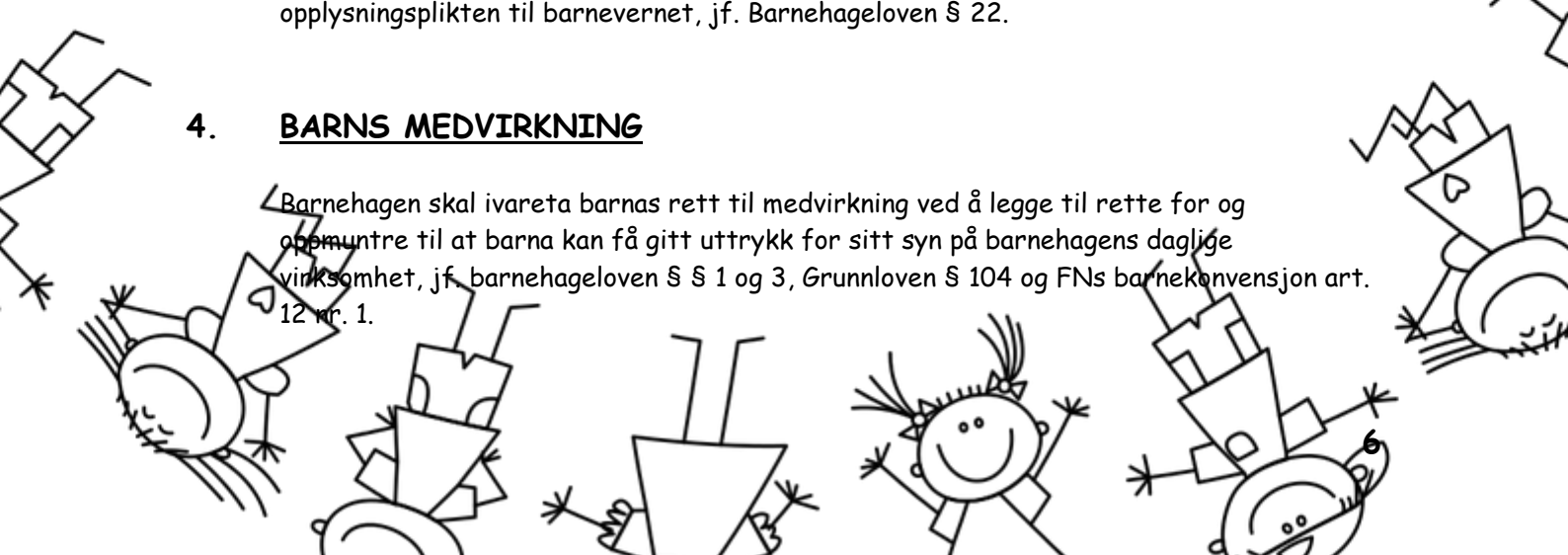
3.6 Livsmestring og helse

Barnehagen skal ha en helsefremmende og forebyggende funksjon og bidra til å utjevne sosiale forskjeller. Barnas fysiske og psykiske helse skal fremmes i barnehagen.

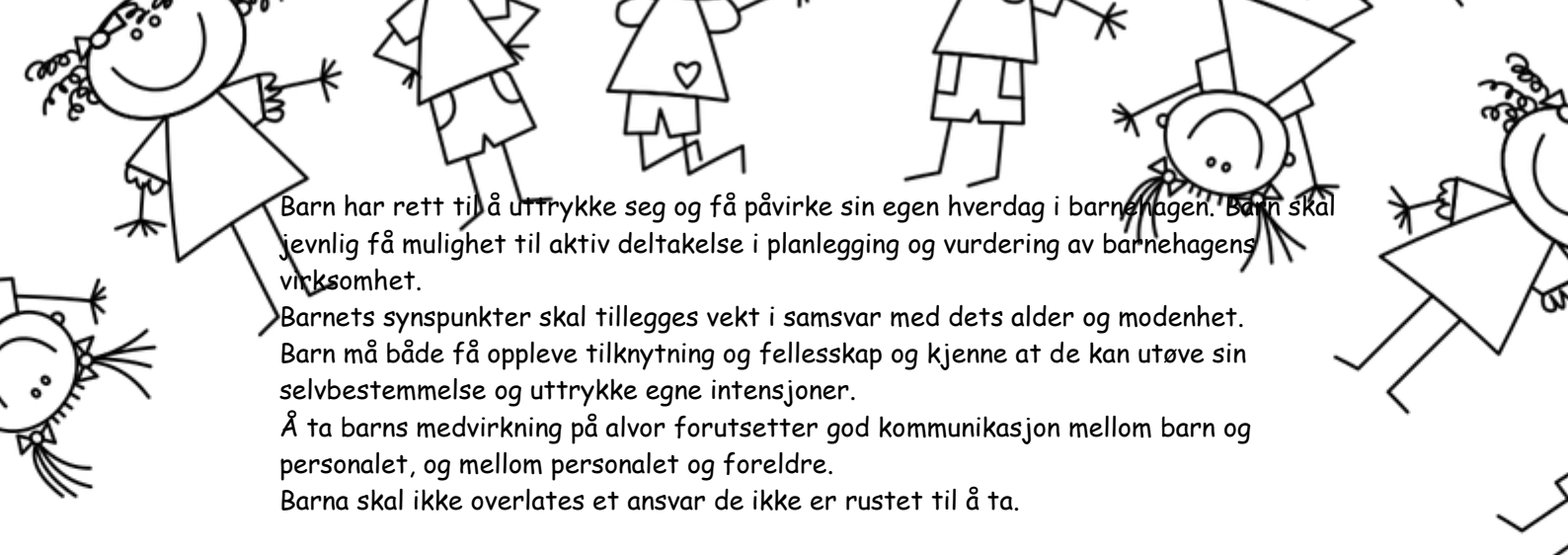
Barnehagen skal bidra til barnas trivsel, livsglede, mestring og følelse av egenverd og forebygge krenkelser og mobbing. Om et barn opplever krenkelser eller mobbing, må barnehagen håndtere, stoppe og følge opp dette.

Gjennom den daglige og nære kontakten med barna er barnehagen i en sentral posisjon til å kunne observere og motta informasjon om barnas omsorgs- og livssituasjon. Personalet skal ha et bevisst forhold til at barn kan være utsatt for omsorgssvikt, vold og seksuelle overgrep, og vite hvordan dette kan forebygges og oppdages. Personalet skal kjenne til opplysningsplikten til barnevernet, jf. Barnehageloven § 22.

4. BARNES MEDVIRKNING

Barnehagen skal ivareta barnas rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at barna kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet, jf. barnehageloven § 1 og 3, Grunnloven § 104 og FNs barnekonvensjon art. 12 nr. 1.

Barn har rett til å uttrykke seg og få påvirke sin egen hverdag i barnehagen. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet.

Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet. Barn må både få oppleve tilknytning og fellesskap og kjenne at de kan utøve sin selvbestemmelse og uttrykke egne intensjoner.

Å ta barns medvirkning på alvor forutsetter god kommunikasjon mellom barn og personalet, og mellom personalet og foreldre.

Barna skal ikke overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta.

5. PSYKOSOSIALT BARNEHAGEMILJØ

Barnehagen skal arbeide systematisk og kontinuerlig for å skape et trygt og godt barnehagemiljø, som fremmer helse, trivsel og læring for alle barn. Barnehagen skal forebygge tilfeller der barn opplever at det ikke er et trygt og godt barnehagemiljø. Et godt leke- og læringsmiljø omfatter alle deler av det psykososiale miljøet, slik som vennskap, inkludering og forebygging av krenkelser, trakassering, vold og mobbing. Barnehagen skal ikke godta krenkelser som utestengning, vold, diskriminering og trakassering, og alle som arbeider i barnehagen skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.

De ansatte har plikt til å følge med på hvordan barna i barnehagen har det, og de har plikt til å sikre at barnehagebarna har et trygt og godt barnehagemiljø (aktivitetsplikt), og det er skjerpet aktivitetsplikt dersom en som arbeider i barnehagen krenker et barn.

6. SAMARBEID MELLOM HJEM OG BARNEHAGE

Det er foreldrene/foresatte som har ansvaret for barns oppdragelse og danning.

Barnehagen skal bistå hjemmene i deres omsorgs- og oppdrageroppgaver.

Foreldre og barnehagens personale har et felles ansvar for barns trivsel og utvikling. Det daglige samarbeidet mellom hjem og barnehage må bygge på gjensidig åpenhet og tillit.

Foreldre må kunne stole på at de kan ta opp det som opptar dem i forhold til barnet og barnehagen, selv om det skulle innebære kritikk.

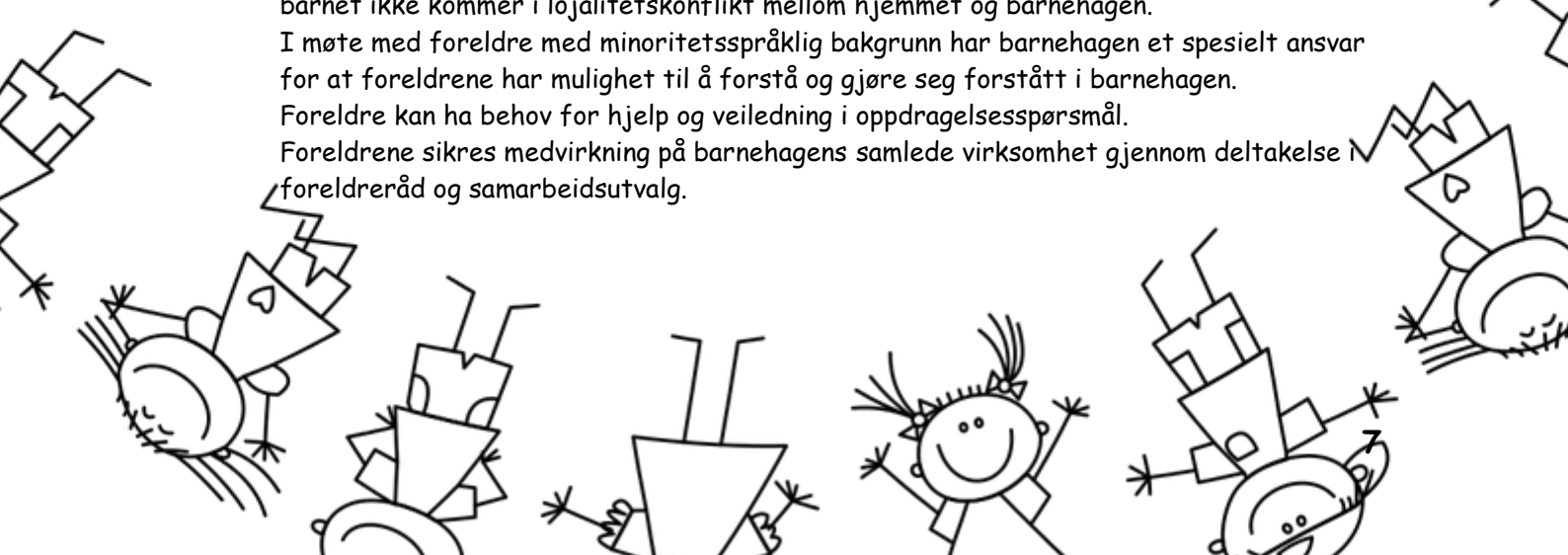
Personalet har ansvar for å gi foreldrene nødvendig informasjon om og begrunnelse for barnehagens virksomhet og invitere foreldrene til medvirkning. Foreldre må kunne være trygge på at barna deres blir sett og respektert og får delta i et fellesskap som gjør dem godt. Barnehagen må være lydhør for foreldrenes forventninger og ønsker både som enkeltpersoner og gruppe.

Både foreldrene og personalet må forholde seg til at barnehagen har et samfunnsmandat og verdigrunnlag som det er barnehagens oppgave å forvalte. Barnehagen må tilstrebe at barnet ikke kommer i lojalitetskonflikt mellom hjemmet og barnehagen.

I møte med foreldre med minoritetspråklig bakgrunn har barnehagen et spesielt ansvar for at foreldrene har mulighet til å forstå og gjøre seg forstått i barnehagen.

Foreldre kan ha behov for hjelp og veiledning i oppdragelsesspørsmål.

Foreldrene sikres medvirkning på barnehagens samlede virksomhet gjennom deltakelse i foreldreråd og samarbeidsutvalg.

7. OVERGANGER

7.1 **Når barnet begynner i barnehagen**

Barnehagen skal i samarbeid med foreldrene legge til rette for at barnet kan få en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og andre barn.

Når barnet begynner i barnehagen, skal personalet sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære (vedlegg 1).

7.2 **Overganger innad i barnehagen**

Personalet skal sørge for at barn og foreldre får tid og rom til å bli kjent med barn og personalet når de bytter barnegruppe/ avdeling (vedlegg 2).

7.3 **Overgangen mellom barnehage og skole**

Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barnet kan få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og eventuelt skolefritidsordning. Barnehagen og skolen bør utveksle kunnskap og informasjon som utgangspunkt for samarbeid om tilbudet til de eldste barna i barnehagen, deres overgang til og oppstart i skolen. Barnehagen må ha samtykke fra foreldrene for å dele opplysninger om enkeltbarn med skolen. Barnehagen skal bidra til at barna kan avslutte barnehagetiden på en god måte og møte skolen med nysgjerrighet og tro på egne evner (vedlegg 3).

8. BARNEHAGEN SOM PEDAGOGISK VIRKSOMHET

Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. Barn og foreldre har rett til medvirkning i disse prosessene. Barnehagen skal være en lærende organisasjon og det pedagogiske arbeidet skal være begrunnet i barnehageloven og rammeplanen.

8.1 **Planlegging**

Planlegging gir personalet grunnlag for å tenke og handle langsiktig og systematisk i det pedagogiske arbeidet. Planleggingen skal bidra til kontinuitet og progresjon for enkeltbarn og barnegruppen. Planleggingen synliggjør hvordan barnehagen fortolker og realiserer rammeplanen og skal være utgangspunkt for refleksjon og utvikling av virksomheten.

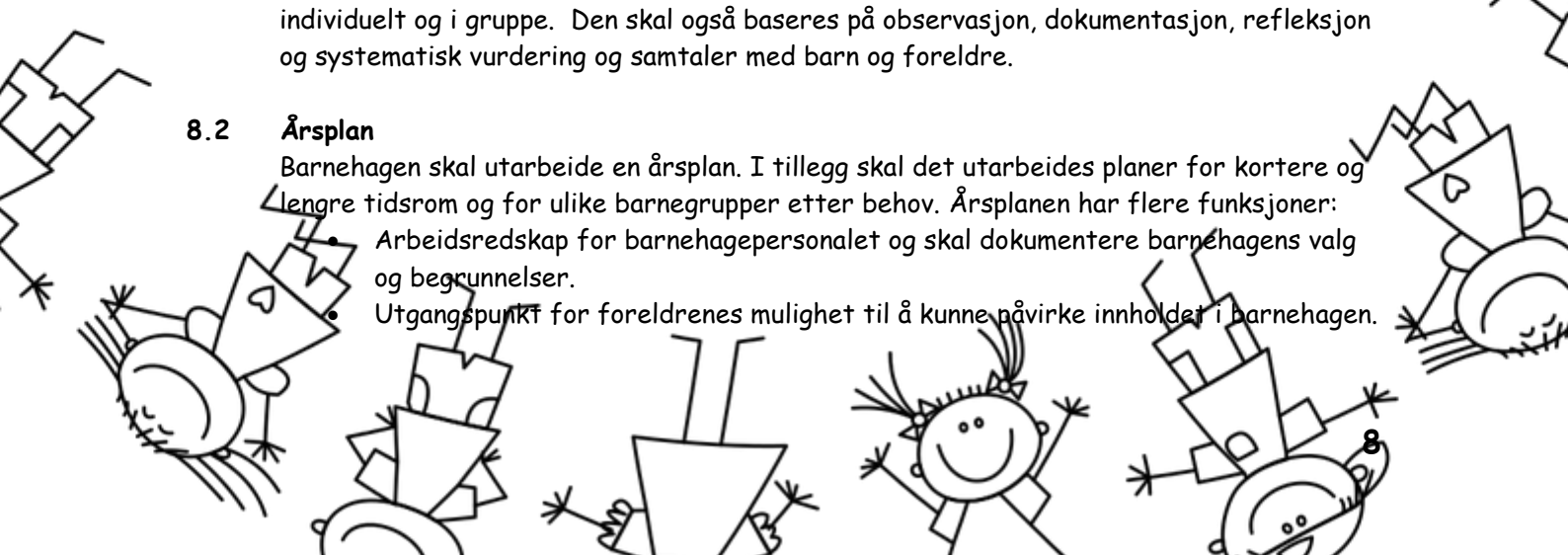
Planleggingen må baseres på kunnskap om barns trivsel og allsidige utvikling og læring individuelt og i gruppe. Den skal også baseres på observasjon, dokumentasjon, refleksjon og systematisk vurdering og samtaler med barn og foreldre.

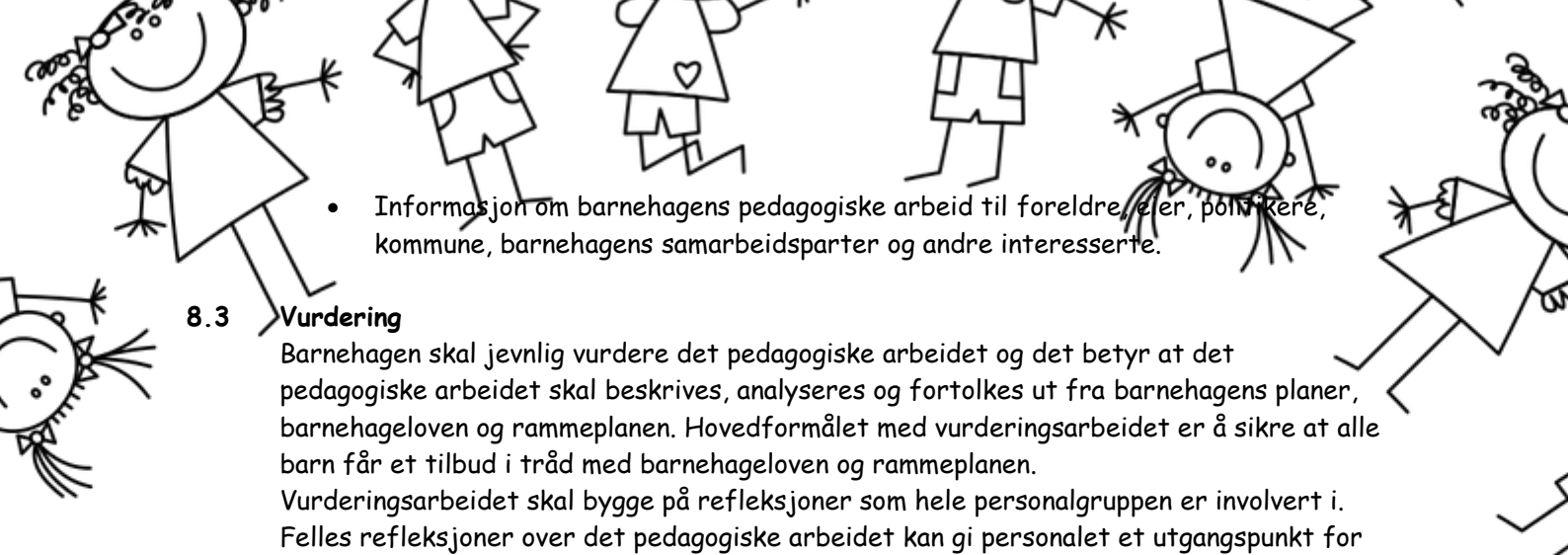
8.2 **Årsplan**

Barnehagen skal utarbeide en årsplan. I tillegg skal det utarbeides planer for kortere og lengre tidsrom og for ulike barnegrupper etter behov. Årsplanen har flere funksjoner:

- Arbeidsredskap for barnehagepersonalet og skal dokumentere barnehagens valg og begrunnelser.

- Utgangspunkt for foreldrenes mulighet til å kunne påvirke innholdet i barnehagen.

-
- Informasjon om barnehagens pedagogiske arbeid til foreldre, lærer, politikere, kommune, barnehagens samarbeidspartner og andre interesserte.

8.3 Vurdering

Barnehagen skal jevnlig vurdere det pedagogiske arbeidet og det betyr at det pedagogiske arbeidet skal beskrives, analyseres og fortolkes ut fra barnehagens planer, barnehageloven og rammeplanen. Hovedformålet med vurderingsarbeidet er å sikre at alle barn får et tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen.

Vurderingsarbeidet skal bygge på refleksjoner som hele personalgruppen er involvert i. Felles refleksjoner over det pedagogiske arbeidet kan gi personalet et utgangspunkt for videre planlegging og gjennomføring, og på denne måten kan personalet lære av egen praksis og bidra til å utvikle barnehagen som pedagogisk virksomhet. Barnets trivsel og allsidige utvikling skal observeres og vurderes fortløpende, med utgangspunkt i barnets individuelle forutsetninger og kunnskap om barns utvikling og behov. Barnets erfaringer og synspunkter skal inngå i vurderingsgrunnlaget.

8.4 Dokumentasjon

Dokumentasjon av personalets arbeid synliggjør hvordan personalet arbeider for å oppfylle kravene i barnehageloven og rammeplanen. Dokumentasjon av det pedagogiske arbeidet skal inngå i barnehagens arbeid med å planlegge, vurdere og utvikle den pedagogiske virksomheten.

Barnehagens dokumentasjon kan gi foreldre, lokalmiljøet og kommunen som barnehagemyndighet informasjon om hva barn opplever, lærer og gjør i barnehagen, og om hvordan barnehagen oppfyller kravene i barnehageloven og rammeplanen.

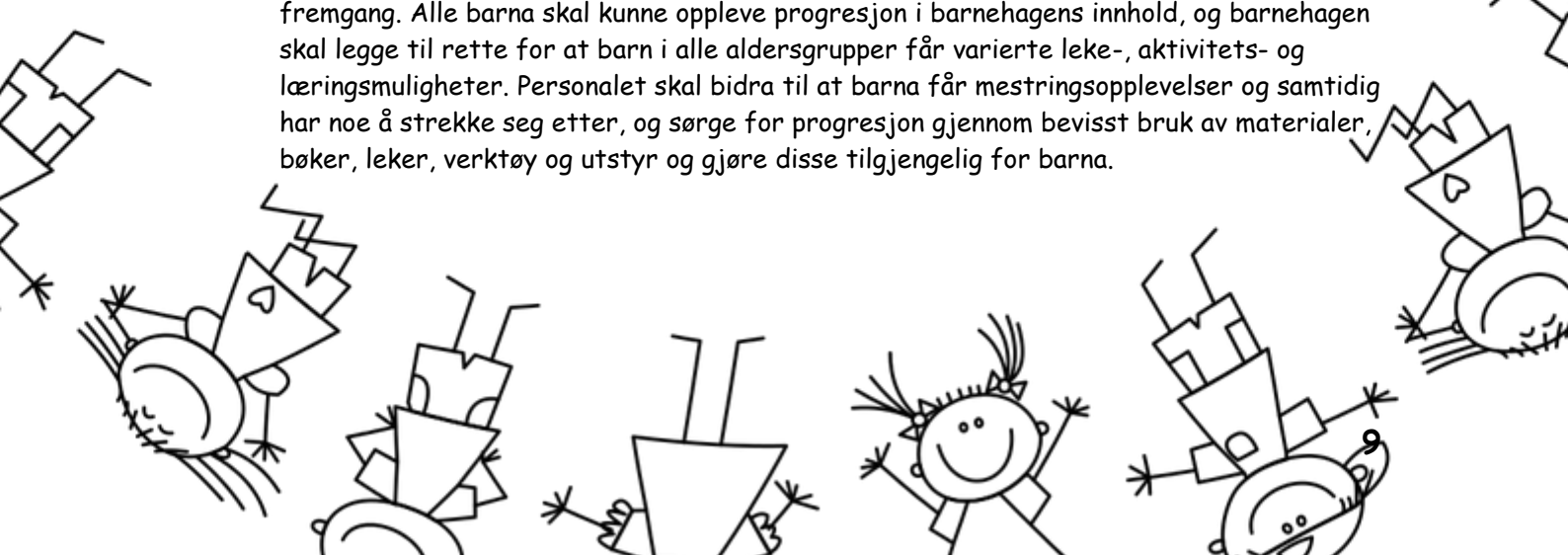
Dokumentasjon knyttet til enkeltbarn kan nyttes i tilknytning til samarbeid med hjelpeinstanser utenfor barnehagen når dette skjer i samarbeid og forståelse med barnas foreldre/foresatte.

Foreldre har rett til å se og få utlevert dokumentasjon om egne barn, og til å få slettet eller korrigert opplysninger som er feilaktige eller misvisende. Personopplysninger skal behandles i samsvar med personopplysningsloven.

8.5 Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbud for barn som trenger ekstra støtte

Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen barn har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder. Tilretteleggingen skal vurderes underveis og justeres i tråd med barnets behov og utvikling. Barnehagen skal sørge for at barn som mottar spesialpedagogisk hjelp, inkluderes i barnegruppen og i det allmennpedagogiske tilbudet.

8.6 Progresjon

Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang. Alle barna skal kunne oppleve progresjon i barnehagens innhold, og barnehagen skal legge til rette for at barn i alle aldersgrupper får varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter. Personalet skal bidra til at barna får mestringsopplevelser og samtidig har noe å strekke seg etter, og sørge for progresjon gjennom bevisst bruk av materialer, bøker, leker, verktøy og utstyr og gjøre disse tilgjengelig for barna.

9. BARNEHAGENS FAGOMRÅDER

Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og gjennom progresjon skal alle fagområdene være en gjennomgående del av barnehagens innhold. Barna skal utvikle kunnskaper og ferdigheter innenfor alle fagområder gjennom undring, utforskning og skapende aktiviteter. Fagområdene er i stor grad de samme som barn senere møter som fag i skolen.

9.1 **Kommunikasjon, språk og tekst**

Gjennom arbeid med fagområdet skal barnehagen bidra til at barna får utforske og utvikle sin språkforståelse, språkkompetanse og et mangfold av kommunikasjonsformer. Barnehagen skal bidra til at barn leker med språk, symboler og tekst og stimulere til språklig nysgjerrighet, bevissthet og utvikling.

Gjennom arbeid med dette fagområdet skal barnehagen og personalet bidra til:

- At barna uttrykker sine følelser, tanker, meninger og erfaringer
- Å inkludere alle barna i språkstimulerende aktiviteter
- Å skape et variert språkmiljø der barna får mulighet til å oppleve glede ved å bruke språk og kommunisere med andre
- Å invitere til ulike typer samtaler der barna får anledning til å fortelle, undre seg, reflektere og stille spørsmål.

9.2 **Kropp, bevegelse, mat og helse**

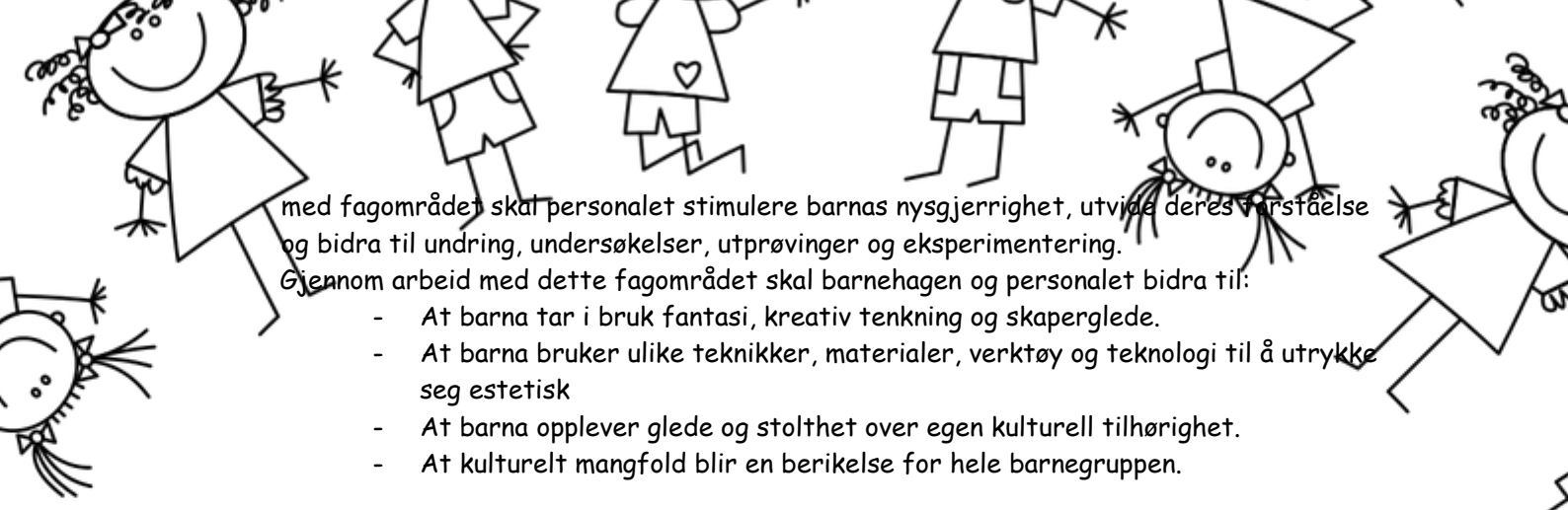
Vaner og handlingsmønstre tar form allerede fra tidlig alder og gode vaner som tilegnes i barnehagealder kan vare livet ut. Barnehagen skal legge til rette for at alle barn kan oppleve bevegelsesglede, matglede og matkultur, mentalt og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse. Barna skal inkluderes i aktiviteter der de kan få være i bevegelse, lek og sosial samhandling og oppleve motivasjon og mestring ut fra egne forutsetninger. Gjennom arbeid med fagområdet skal barna få mulighet til å sanse, oppleve, leke, lære og skape med kroppen som utgangspunkt. Barna skal få grunnleggende forståelse for hvordan sunn mat kan bidra til god helse.

Gjennom arbeid med dette fagområdet skal barnehagen og personalet bidra til:

- At barna opplever trivsel, glede og mestring ved allsidige bevegelseserfaringer, inne og ute, året rundt.
- At barna blir kjent med egne behov, får kjennskap til menneskekroppen og utvikler gode vaner om kost, hygiene, aktivitet og hvile.
- At barna blir trygge på egen kropp, får en positiv oppfatning av seg selv og blir kjent med egne følelser, samt sette grenser for egen kropp og respektere andres grenser.
- At barna får innsikt i matens opprinnelse, produksjon av matvarer og veien fra mat til måltid.

9.3 **Kunst, kultur og kreativitet**

Opplevelser med kunst og kultur i barnehagen kan legge grunnlag for tilhørighet, deltagelse og eget skapende arbeid. Barnehagen skal legge til rette for samhörighet og kreativitet ved å bidra til at barna får være sammen om å oppleve og skape kunstneriske og kulturelle uttrykk. Fagområdet omhandler uttrykksformer som billedkunst og kunsthåndverk, musikk, dans, drama, språk, litteratur, film, arkitektur og design. I arbeid

med fagområdet skal personalet stimulere barnas nysgjerrighet, utvide deres forståelse og bidra til undring, undersøkelser, utprøvinger og eksperimentering.

Gjennom arbeid med dette fagområdet skal barnehagen og personalet bidra til:

- At barna tar i bruk fantasi, kreativ tenkning og skaperglede.
- At barna bruker ulike teknikker, materialer, verktøy og teknologi til å uttrykke seg estetisk
- At barna opplever glede og stolthet over egen kulturell tilhørighet.
- At kulturelt mangfold blir en berikelse for hele barnegruppen.

9.4 Natur, miljø og teknologi

Opplevelser og erfaringer i naturen kan fremme forståelse for naturens egenart og barnas vilje til å verne om naturressursene, bevare biologisk mangfold og bidra til bærekraftig utvikling. Barnehagen skal bidra til at barna blir glade i naturen og får erfaringer med naturen som fremmer evnen til å orientere seg og oppholde seg i naturen til ulike årstider.

Gjennom arbeid med dette fagområdet skal barnehagen og personalet bidra til:

- Å legge til rette for at barna kan få et mangfold av naturopplevelser og få oppleve naturen som arena for lek og læring.
- Å legge til rette for at barna kan forbli nysgjerrige på naturvitenskapelige fenomener, oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av teknologi og redskaper.
- Å gi barna tid og anledning til å stille spørsmål, reflektere og lage egne forklaringer på problemstillinger, og til å delta i samtaler om det de har erfart og opplevd.
- Å legge til rette for at barn utforsker, leker, lærer og selv skaper noe gjennom digitale uttrykksformer.
- At barna utvikler en begynnende etisk forståelse knyttet til digitale medier (barnehagens digitale praksis).

9.5 Antall, rom og form

Fagområdet handler om å oppdage, utforske og skape strukturer og hjelpe barna til å forstå sammenhengen i naturen, samfunnet og universet. Arbeid med fagområdet skal stimulere barnas undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning. Fagområdet omfatter lekende og undersøkende arbeid med sammenligning, sortering, plassering, orientering, visualisering, former, mønster, tall, telling og måling.

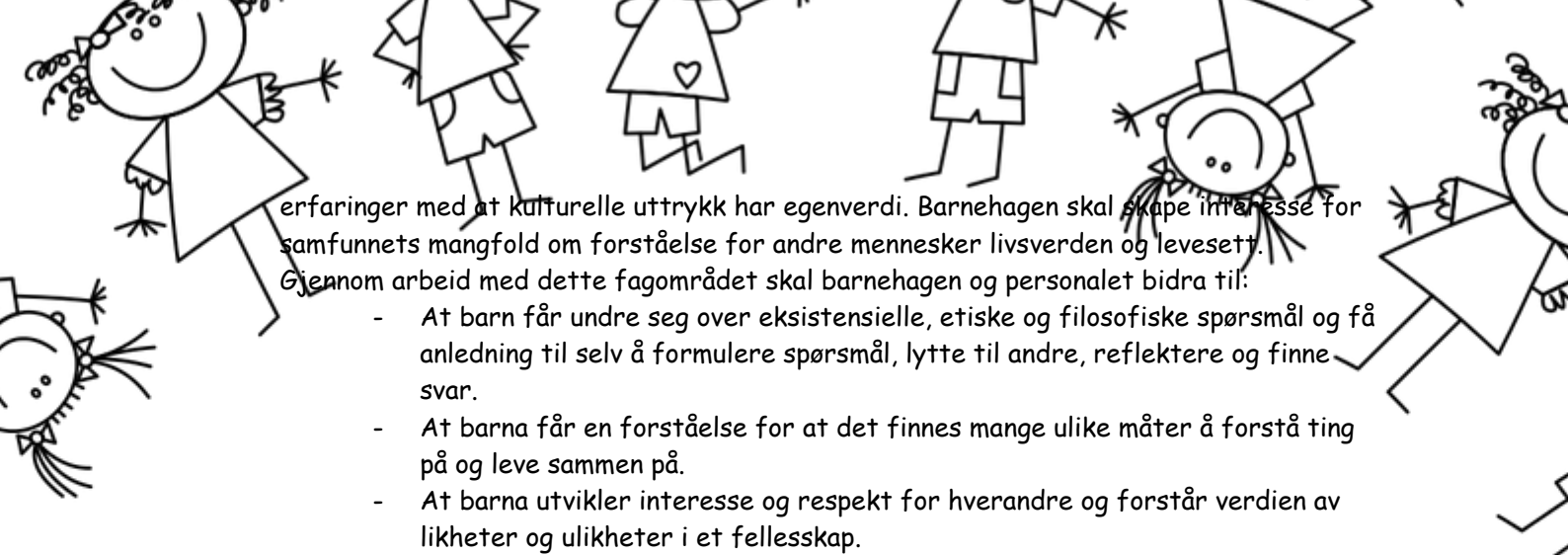
Gjennom arbeid med dette fagområdet skal barnehagen og personalet bidra til:

- At barna oppdager og undrer seg over matematiske sammenhenger og utvikler forståelse for grunnleggende matematiske begreper.
- At barna stiller spørsmål, resonnerer, argumenterer og søker løsninger
- At barna undersøker og får erfaring med løsning av matematiske problemer og opplever matematikkglede.
- Å stimulere og støtte barnas evne og utholdenhet i problemløsning

9.6 Etikk, religion og filosofi

Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier, normer og holdninger.

Fagområdet retter særlig oppmerksomhet mot barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag i et samfunn preget av livssynsmangfold. Barnehagen skal la barna få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og høytider i ulike religioner og livssyn og

erfaringer med at kulturelle uttrykk har egenverdi. Barnehagen skal skape interesse for samfunnets mangfold om forståelse for andre menneskers livsverden og levesett.

Gjennom arbeid med dette fagområdet skal barnehagen og personalet bidra til:

- At barn får undre seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål og få anledning til selv å formulere spørsmål, lytte til andre, reflektere og finne svar.
- At barna får en forståelse for at det finnes mange ulike måter å forstå ting på og leve sammen på.
- At barna utvikler interesse og respekt for hverandre og forstår verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap.
- Gi barna kjennskap til og markere merkedager, høytider og tradisjoner i den kristne kulturarven og andre religioner og livssyn som er representert i barnehagen.

9.7 Nærmiljø og samfunn

Barnas medvirkning i barnehagens hverdagsliv legger grunnlaget for videre innsikt i og erfaring med deltagelse i et demokratisk samfunn. Gjennom utforskning, opplevelser og erfaringer skal barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø, samfunnet og verden. Barnehagen skal bidra til kunnskap om og erfaring med lokale tradisjoner, samfunnsinstitusjoner og yrker slik at barna kan oppleve tilhørighet til nærmiljøet. Fagområdet skal omfatte kjennskap til samisk språk, kultur og tradisjon og kjennskap til nasjonale minoriteter.

Gjennom arbeid med dette fagområdet skal barnehagen og personalet bidra til:

- At barna gjennom lek og varierte aktiviteter får erfaring med å lytte, forhandle og diskutere, og får begynnende kjennskap til menneskerettighetene.
- At barna blir kjent med lokalhistorie og lokale tradisjoner, levesett og familieformer og tradisjoner generelt.
- At barna blir kjent med at samene er Norges urfolk og får kjennskap til samisk kultur.
- Å gi barna like muligheter, fremme likestilling og motvirke diskriminering, fordommer, stereotyper og rasisme.
- Gi barna begynnende kjennskap til betydningen av menneskerettighetene, spesielt barnekonvensjonen.

10. SAMARBEID MED ANDRE TJENESTER.

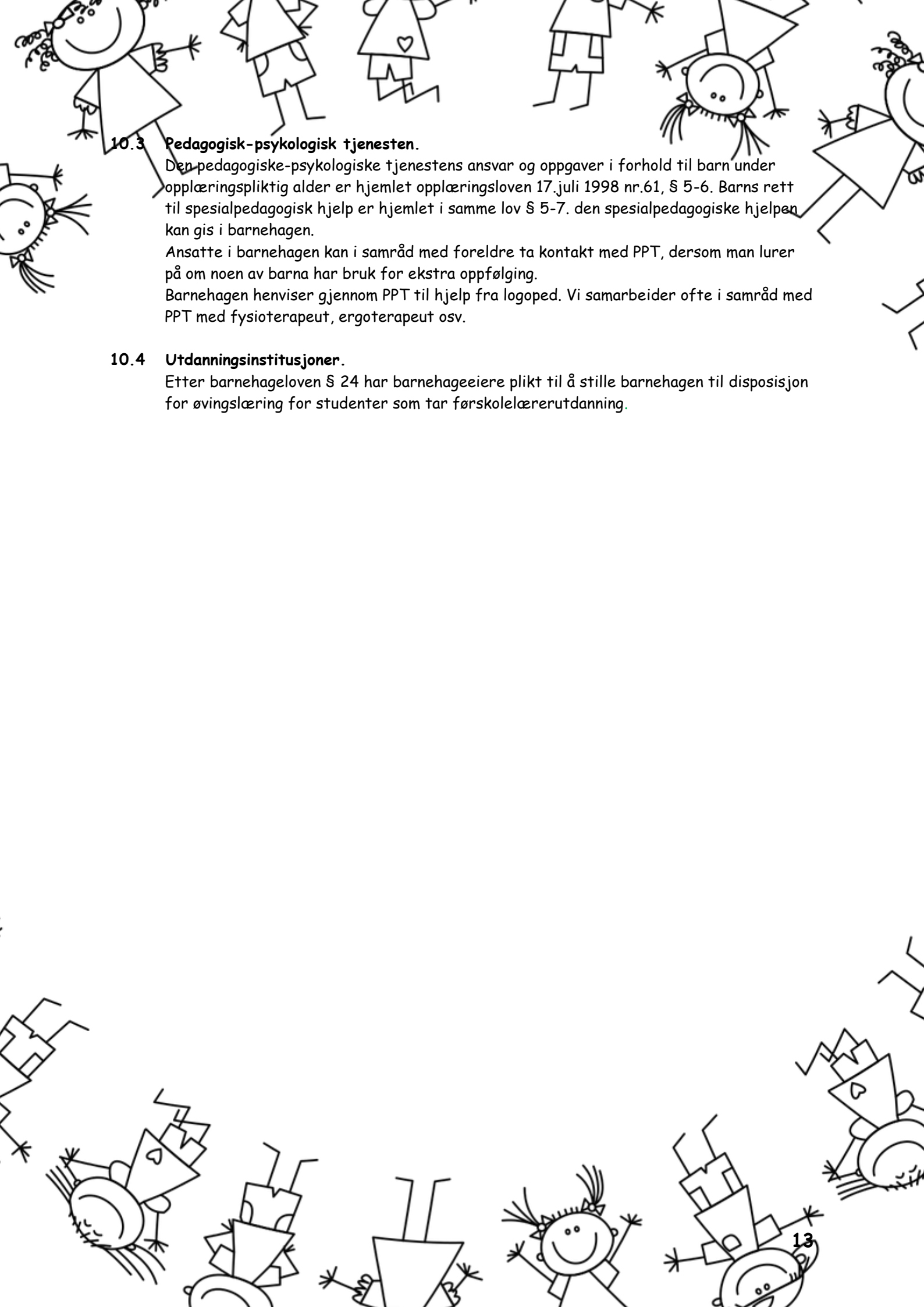
10.1 Barnevernstjenesten.

Alle ansatte i barnehager er i barnehageloven § 22 pålagt opplysningsplikt uten hinder av taushetsplikt overfor barnevernet når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt.

10.2 Helsestasjonen.

Helsestasjonen kan være en samarbeidspart for tilrettelegge tilbudet for barn med særskilte behov. Helsestasjonen skal kunne bidra med råd og veiledning knyttet til legemiddelhåndtering i barnehager og i forhold til smittevern.

Ansatte i barnehagen har en åpen dialog med helsesøster ved barns sykdom, råd til foreldre.

10.3 Pedagogisk-psykologisk tjenesten.

Den pedagogiske-psykologiske tjenestens ansvar og oppgaver i forhold til barn under opplæringspliktig alder er hjemlet opplæringsloven 17.juli 1998 nr.61, § 5-6. Barns rett til spesialpedagogisk hjelp er hjemlet i samme lov § 5-7. den spesialpedagogiske hjelpen kan gis i barnehagen.

Ansatte i barnehagen kan i samråd med foreldre ta kontakt med PPT, dersom man lurer på om noen av barna har bruk for ekstra oppfølging.

Barnehagen henviser gjennom PPT til hjelp fra logoped. Vi samarbeider ofte i samråd med PPT med fysioterapeut, ergoterapeut osv.

10.4 Utdanningsinstitusjoner.

Etter barnehageloven § 24 har barnehageeiere plikt til å stille barnehagen til disposisjon for øvingslæring for studenter som tar førskolelærerutdanning.